

schap te vieren het geestelijk feest der Loofhutten, volgens Zach. **14: 16**, en om eeuwig te zingen een nieuw lied, Openb. **5: 12-14**, Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid en dankzegging. Ja, Johannes hoorde al het schepsel, dat in den hemel, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, zeggen: Hem, die **op** den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eere, en de heerlijkheid, en de kracht, in alle eeuwigheid. En (staat **er**) **de** vier dieren zeiden : **Amen**. En de vierentwintig ouderlingen vielen [neder] en aanbaden **Dengene**, die leeft in alle eeuwigheid. Amen.

VOORNEMEN DES GELOOVIGEN, OM ONDER DEN GODDELIJKEN BIJSTAND IN DE HEILIGMAKING VORDERINGEN TE MAKEN.

OF

Eene verhandeling over Psalm 119 :32.

Ik zal den weg uwer geboden loopen, als Gij mijn hart
verwijd zult hebben. Ps. 119: 32.

A. **GELIJK** men uit iemands **stijl** in **zijn** schrijven en uit zijne **wijze** van behandeling van zaken., **gelijk** ook uit iemands gewone klachten, en uit de gezetheid van zijn hart op zaken, waarom het hem te doen is in het geestelijke, zich kan overtuigen, wie de persoon is, **zoo** blijkt ons uit dezen Psalm, dat David de opsteller is, en wel door den Geest bestuurd, in **eenen** tijd, dat zijn hart vervuld was met geloovige begeerten om voor God te leven, om zich in alles recht te gedragen -en om dus zijne heiligmaking te bevorderen, strevende, jagende en grijpende naar de volmaaktheid.

a. Deze man **Gods** is ook door den Geest bestuurd, om dezen **Psalm** aan de kerk ten allen tijde na te laten tot een voorbeeld des **wandels** voor **eenen** geloovige en tot **eenen** toetssteen om zijne heiligmaking daaraan te beproeven, stellende **zichzelf** bijzonder daarin, als een voorbeeld van nederigheid en laagheid des harten en des **wandels** voor God; want, hoe hooge bevindingen van de goddelijke uitlatingen David somtijds door de genade omtrent Hem had, echter is **hij** niet verre van **zijne** harteplaag, als hij in het laatste vers uitroept: ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek uwen knecht, want uwe geboden heb ik niet vergeten.

b. Dus zou de kerk ten allen tijde dezen Psalm noodig hebben, **alzo** het altijd het werk van een recht gestelden Christen zou zijn, te jagen en te **grijpen**, waarnaar hij met Paulus tast; echter is **hij** aan die **uitgestrekte** pogingen te kennen; ja, **zoo** zal ook de nederigheid en de **laagheid** van eens Christens hart en handel voor den Heere het bewijs **zijn** van zijne rechte gesteldheid. O! hoeveel bevindingen **hij** ook hebbe van Gods goedheid en liefde, **hij** gedraagt zich ook als een dolende en dwalende voor God, ja, **als eenen** met David, die altijd gedwaald heeft, en die gedurig noodig heeft, dat de hand aan hem

gehouden worde, en hierdoor wordt **hij** aan zichzelf en aan anderen met David openbaar, dat **zijn** staat, **zijn** vereenigingswerk met Christus, oprecht en uit God is.

B. Deze Psalm is van oude godgeleerden genoemd, het A. B. C., der godzaligheid; **alzo** **hij**, hoe lang **hij** ook is, op niet anders, dan op eenen **godzaligen** wandel uitkomt, en ook verdeeld is naar de 24 letters van het Hebreuwsche a, b, c, houdende iedere letter acht verzen in, mogelijk tot dat einde, opdat oude en voornamelijk jonge menschen dezelve des te beter in hun geheugen zouden kunnen prenten, als hetwelk zeer geschikt is tot behulp van het geheugen. De godvruchtige Joden hadden ook zeer veel met dezelve op en scherpten ze hunne kinderen in, **gelijk** dit ons mede past in navolging.

C. Deze Psalm is een richtsnoer van eens Christens wandel.

a. En dus is dezelve vervuld met bewijzen van Davids hartelijke vereeniging met **Gods** wil, en dat het waar is, dat in **Gods** wet **al** zijne vermaking was.

1. Overmits **hij** als **geene** woorden genoeg kan vinden, om een en dezelfde zaak uit te drukken, het is al: uwe wet, uw Woord, uw **weg**, uwe wegen, paden, rechten, bevelen, geboden, getuigenissen, **inzettingen**, redenen, beloften, gerichten, gerechtigheid, waarheid, en dergelijke, en dat den ganschen Psalm door, uitgezonderd alleen vs. 122, waarin hij ondersteuning en hulp bij den Heere zoekt.

2. Overmits hij hiermede ook bewijst; dat hij zeer ver gekomen was in het stuk van zelfverloochening, **gelijk** het woordje u en uwe **bij** oogenblikken uitdrukt. O! het is met hem niet anders dan gedurig van zichzelf af, afkeer van de zondige eigenheid en zelfliefde, en overgegevenheid aan, **en** vereeniging met **Gods** weg en wil.

b. En dus behelst deze Psalm in zich, waartoe men alles brengen kan, namelijk :

1. Uitboezemingen van betuigingen, nopens zaken, die in zijn hart lagen.

a. **Opzichtelijk** tot God, hetwelk zijn : lofzeggingen en **prijzingen** **Gods**, als vs. 65, 129, 137 enz.

b. **Opzichtelijk** tot zichzelf, hetwelk erkentnissen of klachten voor den Heere zijn, als vs. 57, 81, 97.

c. Of ook **opzichtelijk** tot zijne naasten, als vs. 1. Welgelukzalig zijn de oprechten van wandel; o! dat vond hij zoo in **zijn** hart, in zijn binnenste, en dat moest er uit.

2. Gebeden en vele klachten en begeerten te gelijk, dat wel het nederigste bidden is, als vs. 25 Mijne ziel kleeft aan het stof, dat is de klacht, en daaruit spruit 'die nederige begeerte: maak mij levendig naar uw Woord, ook vs. 33, 153.

D. Eindelijk schijnt in dezen Psalm, voor onze blinde **oogen**, zoo geen gepaste samenhang te zijn, en ook wel, dat eene zaak wel meermalen herhaald wordt, **hetzij** 'met dezelfde, **hetzij** met andere bewoordingen; maar **wij** hebben onze blindheid te erkennen, en dan zouden wij gelukkig den **Bijbel** lezen.

a. Dat er **zoo** vele herhalingen in gevonden worden, dat strijdt wel tegen de trotsche wijsheid der wereld, hetwelk volgens 1 Cor. 1 : 21, de oorzaak is, dat de wereld God niet kent, maar dit komt overeen met de bevindelijke **leiding** van den Geest der genade langs het Woord, en dus drukt dit de waarheid uit, dat het David om die zaak hartelijk te doen was; even als iemand voor God worstelende om vergeving van zonden, zulk een zal met dezelfde woorden, wel menigmaal en dat in een gebed om hetzelfde roepen.

b. En wat betreft, dat er geen samenhang zou zijn in dezen Psalm; ik **zeide** zooveen: wij moeten onze blindheid zien en erkennen; wij weten dat de Psalmen ingegeven en beschreven **zijn** naar de **souvereine** vrije werking des Heiligen **Geestes**, en derhalve, dat die niet gebonden is aan ons ontleden. Het kan wel goed zijn, dat het met onze schikking niet overeenkomt; het is groote trotschheid anders te spreken, en daar is een onbegrijpelijk, geestelijk, verstandig en **wijs** beleid en satnenstel van bevindingen, en van verscheidene soorten van gestalten en ongestalten in te vinden.

1. Ziet dit maar eens naar de verdeelingen der pauzen, tot het van onzen tekst ingesloten.

a. Het eerste vers van de eerste pauze, daar stelt David voor het hooge einde van zijne uitgestrekte begeerte naar de volmaaktheid; dit was het, waar naar **hij** greep. **Welgelukzalig** (zegt hij) **zijn** de oprechten van wandel, die in de wet des **Heeren** gaan; de oude overzetting heeft : wel **dien**, die zonder vlek leven, die in de wet des **Heeren** wandelen.

b. Het eerste vers van de tweede pauze, daar daalt David in zijne diepe ellende ; **zoover af** van die volmaaktheid, **zoo** onder de **vleeschelijke** begeerlijkheid der jonkheid gebonden, dit doet hem roepen, vs. 9: waarmede zal een jongeling zijn pad zuiver houden ? en dat antwoord vond **hij** in **zijn** hart: als hij dat houdt naar uw Woord.

c. Het eerste vers van de derde pauze, daar heeft die man God nodig, anders kan hij zijn pad naar **Gods** Woord niet zuiver houden, en daarom roept hij om de gunstige nadering **Gods** tot hem, daarbij zou hij leven, en dan zou hij in des **Heeren** sterkte zijn Woord bewaren.

d. **Zoo** ook eindelijk het eerste vers van de vierde pauze, daar raakt hij aan het klagen en aan het roepen langs den lagen en **nderigen** weg van belijdenis; hij zag toch, waar het hem scheelde: **Mijne** ziel, klaagt hij aan den Heere, kleeft aan het stof, en **gevolg**elijk had hij iets noodig om **zijn** pad zuiver naar het Woord te houden, het was dat, hetgeen, **hij** smeekt: maak mij levend naar uw Woord; dus er door al de **deelen** of pauzen heen een zeer gepaste samenhang van bevindelijke gestalten en ongestalten. Elk, die weet, wat het is, met den **Heere** in het verborgen te werken. en **bij** den Heere en **bij zijn** hart bewaard te worden, zal dit met zijn hart toestemmen.

2. **Zoo** is het nu in iedere pauze gesteld ; **namelijk**:

a. Dat elke zeven overige verzen van iedere pauze uitbreidingen voor God zijn, of nederige klachten of gebeden, of betuigingen tot bekoming of tot erkenenis van die zaken, welke in het eerste vers van elke pauze bedoeld worden.

b. En zoo zijn ook al die overige verzen, in elke pauze gericht tot dat hooge einde, als vs. 9, om een jongeling zijnde, echter zijn pad zuiver te houden naar Gods Woord, en om langs dien weg te bereiken dat uiterst heerlijke einde, als vs. 1, namelijk, volmaakt oprecht of onbevlekt te worden voor God, hetwelk de ziel grijpen zal, dan, en ook niet eer, dan als zij de oogen van haar lichaam sluit.

3. Ziet nu derhalve, de naaste samenhang onzer woorden in deze vierde pauze.

a. De godzalige dichter, in het oog hebbende de volmaaktheid, als vs. 1, zijne onzuiverheid, als vs. 9, en echter het werk Gods in zijn hart, als vs. 17, waaromtrent hij betuigingen doet in het even voorgaande vierentwintigste vers, zeggende, dat Gods getuigenissen zijne vermaken en zijne raadsliden waren, vindt echter eene andere wet in zijne leden, waaruit een nederige klacht en bede ontstaat, vs. 25; hij klaagt: mijne ziel kleeft aan het stof; en hij bidt: maak mij levend naar uw Woord.

b. Deze nederige bede breidt David verder voor den Heere uit, met verscheidene soorten van aandringende betuigingen, waaruit te gelijk de verwisseling van zijne gestalte dikwijls te zien is, vs. 26—31 ingesloten.

†. In vs. 26 en 27 ziet gij hem op vorige bevindingen geloof oefenen in zijn bidden; o! het was hem meer gebeurd, dat God hem verhoord had als hij zijne wegen vertelde, en daarop dringt hij zijn gebed aan in die twee verzen.

††. In vs. 28 en 29 ziet gij hem ingeleid in de schuilhoeken van zijn boos en arglistig hart, en dat gezicht veroorzaakt in hem de rechte hoedanigheden, om zijne bede daarover uit te storten. O! dat was de rechte Evangelieweg, zonden te zien, daarover weg te druipen van treurigheid, uit liefde tot God, en zoo als een voorwerp voor de vrije ontferming te roepen, dat God hem oprichten en van valsheid bewaren mocht, en dat Gods wet van binnen boven mocht komen.

†††. In vs. 30 en 31 ziet gij hem wat opkomen uit zijne diepte, en ingeleid bij het licht in het werk Gods, dat in zijne ziel was. O! de keuze van zijn hart kwam boven, ja, zijne volständigkeit daarin door de genade, hij had den weg der waarheid verkoren, Gods wet was zijn regel, hij kleefde er vast aan, en dat zag hij nu bij het licht; en dus was David met zijne gestalte dan eens onder en dan eens boven, waarop hij geloovig kon smeeken, zichzelf in het vervolg aan den Heere toe te vertrouwen, en dus met vrouwen van verhooringen, o Heere! beschaam mij niet.

c. En eindelijk, zoo volgt nu op dat nederig en geloovig aanhouden van David eene bijzondere Evangelische opgewektheid, zoodat hij over alles eens weer heenstapt, 'vs. 32. Hij verbindt zich weder

plechtig en op nieuw aan den Heere op eene Evangelische wijze, zeggende in onze woorden: Ik zal loopen den weg uwer geboden, als Gij mijn hart verwijd zult hebben, volgens welk wij wenschen dezen avond kortelijk nog iets te zeggen, als gepast zijnde, in dezen tijd, dat des Heeren volk zich weder op nieuw verbonden heeft of verbinden zal aan den Heere allerplechtigst, ja, ook gepast na de verhandeling van het tiende gebod van de goddelijke wet; of het ons recht inleiden mocht, door de leidingen van den Geest der genade, in de rechte en Evangelische verbintenissen aan den Heere en aan zijne geboden, om in dien weg eens recht te loopen.

Dus bevatten deze woorden in zich twee hoofddeelen:

A. Het godzalige voornemen, of eene belofte van David met opgewektheid zijns harten aan den Heere gedaan, zeggende: Ik zal den weg uwer geboden loopen.

B. De wijze, op welke die man Gods zulks doet, namelijk, allervoorzichtigt en naar den inhoud des Evangelies; niet in eigen kracht, maar voorwaardelijk, onder eene allerbetamelijkeste voorwaarde, welke hij er geloovig bijvoegt, zeggende: als Gij mijn hart verwijd zult hebben, alsof hij zeide: dan zal ik loopen het pad uwer geboden.

a. Aangaande het eerste, daarin slaan wij het oog:

A. Op den weg, dien David in het oog had, den weg van Gods geboden.

B. En dan het godvruchtig voornemen zijns harten, of de belofte, die hij met opgewektheid van zijn gemoed omtrent dien weg aan den Heere doet, namelijk: ik zal dien loopen.

A. Belangende het eerste, daarin slaan wij gade:

a. Dat de profeet spreekt van Gods geboden, uwe geboden; hierin staat ons te letten:

1. Wat wij door de geboden hier te verstaan hebben; namelijk, alles wat in de wet en de profeten, wegens den behagelijken wil Gods, betrekkelijk den wandel, het doen en laten van elk mensch geschreven staat; niet alleen hetgeen Gods eeuwige wil gebiedt en verbiedt, maar ook bijzonder betreffende den weg naar den hemel, te weten, dat na den val uit de werken der wet geen vleesch ooit gerechtvaardigd wordt, maar alleen in en door Christus, en gevolgelijk het gansche Woord van God, bijzonder hetgeen God van zijnen Zoon daarin getuigt, dat in Hem alleen het leven te zoeken en te vinden is, volgens Rom. 3 : 20-26, en dat de Vader alleen een welbehagen heeft in zijnen Zoon, volgens Matth. 3 : 17, dus tot de gansche wet en het getuigenis, niets uitgezonderd, volgens Jes. 8 : 20, Het zal zijn, die naar dezen regel niet wandelen, dat zij geen en dageraad zullen hebben.

2. Waarom de profeet deze geboden noemt: uwe? Uwe geboden, namelijk:

a. Omdat al de geboden, verboden en bekendmaking van den ganschen wil Gods, betreffende den weg der zaligheid voor een gevallen mensch, van God alleen zijn, volgens Jes. 33 : 22, De Heere is onze

Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning. God is toch alleen **onafhankelijk**, Souverein en een Alleenheerscher, Wien **gevolgelyk** alleen het **gebieden** toekomt.

b. **Uwe geboden**, omdat David hierdoor wil uitdrukken, waarin hij zijne **zaligheid** rekent, namelijk, in de verloochening van **zichzelven**; in van zichzelf af te gaan en te laten varen; in **zijn** zin en wil, in **Gods** eeuwigen wil verslonden te vinden, en in de **beheersching** over **zichzelven** en over alles buiten zich in des **Heeren** hand over te dragen en over te laten. Dus is het den profeet, daar staande door de **genade**, evenveel wat God **gebiedt** en hoe **Hij alles** maakt. O! zoo gesteld **zijnde**, dan gaat **Abraham**, volgens **Gen. 12: 4**, gemoedigd uit zijn land en maagschap, naar een land, dat hij niet weet; ja, dan gaat hij, volgens **Gen. 22**, gemoedigd heen, om zijn eenigen zoon te offeren. Ook tast **Mozes**, **Exod. 3 en 4**, dan hachelijke zaken door het geloof aan, als **hij** met zijn volk in een drukkend diensthuis was; hij waagt het met God, door dorre woestijnen en huilende wildernissen, een vol en een **vrij** land te zoeken, en dat doet **hij** dan aan, hoe' **mchtig** veel, **groot** en sterk de vijanden daarin **waren**. En wat' **zijn** toch de **redenen** anders, dan dat die ziel liefde voor God heeft, en dat **zij** ziet, dat het **Gods** geboden en bevelen zijn?

b. Dat de profeet deze geboden **Gods** zoo onbepaald of zonder uitzondering van iets, een weg noemt. David noemt zijnen wandel, dien **hij** op het oog had: de weg uwer geboden; hierin staat ons te **letten** :

1. Wat **wij** te verstaan hebben door dezen weg, **namelijk**:

a. **Wij verstaan** er niet anders door, dan de **betrachting** of de **gehoorzaming** van alle **Gods** geboden, de toenemende heiligmaking; want volgens **Hebr. 12: 14**, zonder heiligmaking zal niemand God zien, en **zoo** vooronderstelt dit in eene ziel de vervorming of de verandering van hart en staat, en dus eene nieuwe natuur deelachtig geworden te zijn, door den Geest, in de vereeniging van Christus.

b. En dit wordt in **Gods** Woord meermalen genoemd, een weg, een pad, wegen, paden, als **Ps. 25: 4, 9; 119: 5, 9, 14, 15** enz., en ook wordt het genoemd de goede en rechte weg, **1 Sam. 12: 23**, de goede weg, **1 Kon. 8: 36**, de weg des **Heeren**, **Ps. 27: 11**, de weg der waarheid, **Ps. 119: 30**, de weg des levens, **Spreuk. 6: 23**, de weg des **verstands**, **Spreuk. 9: 6**, de weg der heiligheid, **Jes. 35: 8**, de weg der gerechtigheid, **2 Petr. 2: 21**.

2. **Welke** de redenen zijn, waarom de **betrachting** van **Gods** geboden door den Geest in **het** Woord een weg wordt genoemd, **namelijk**, de Geest spreekt in **zijn** Woord veel **door** gelijkenissen 'en met spreekwijzen aan natuurlijke zaken ontleend, opdat **wij** de **geestelijke** zaken langs die spreekwijzen aan ons gemoed te **klaarder** zien mogen, en dus **zijn** er veel overeenkomsten tusschen de **betrachting** van **Gods** geboden, en tusschen een weg in het natuurlijke. Ziet dan eenige redenen, waarom de **betrachting** van **Gods** geboden een weg wordt genoemd ; **namelijk**,

a. Omdat een weg het middel is, dat ergens af en ook ergens naar toe leidt en brengt; dus ook deze weg van Gods geboden.

†. Hij leidt den mensch van zijnen verderfelijken natuurstaat en van diens gevolgen, ja, van de hel af, en hij leidt en brengt tot de **gemeenschap Gods**, ja, naar den hemel, waar hij nooit is geweest. Jezus noemt hem, Matth. 7 : 14, een nauwen weg, die ten leven leidt, in tegenstelling van wegen des doods en paden der hel, namelijk, die in den dood en de hel eindigen, Spreuk. 5:5.

††. Deze weg van Gods geboden is ten allen tijde de weg naar den hemel geweest, namelijk, een en dezelfde **weg** voor en na den val, daarin, dat door **doen**, door volmaakte gehoorzaamheid der wet, den hemel, de bevestigde heerlijkheid, alleen te bekomen is; doch voor en na den val is het onderscheid zeer groot, daarin, dat hij voor den val, door zijn eigen doen en in eigen kracht hetzelfde bewerken moest, maar na den val door het doen van een ander.

§. De hemel moet verdiend worden, maar niet door onszelven; die oude godsdienst, namelijk, om door ons eigen doen dat te bekomen, waarvan wij moeten veranderen, al valt het zwaar van eenen godsdienst af te gaan, waar menigeens ouders en voorouders in gestorven zijn, ja, al is men zelf geboren onder de banden van het verbroken werkverbond. O! daar staat nog een engel met een vlamdend lemmet voor den boom des levens, om dien te bewaren, ten einde niemand door **zijn** eigen doen het leven bekomen zoude. Paulus zegt, Rom. 3: 20, dat door de werken der wet geen vleesch **gerechtvaardigd** zal worden voor God, **alzo**, volgens Rom. 8: 3, de wet door het vleesch krachteloos is geworden.

§§. Derhalve blijft -alleen over het doen van een ander, namelijk Christus' gehoorzaamheid, welke de wet niet weigert; hierom zegt Paulus, Rom. 8: 3, 4, heeft God zijnen Zoon gezonden in de **gelijk**-heid des zondigen vleesches, en [dat] voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vleesch, opdat het recht der wet vervuld zou worden. Dus getuigt de Heere Jezus van **Zichzelve**n na den val, opzigtelijk tot den mensch; Joh. 14 :6, Ik ben de weg, te weten, dat elk noodig heeft door het geloof der werkingen Gods met Christus **ver**-eenigd te worden, zoodat zijne schulden op Jezus, als Borg, worden overgedragen, en dat Jezus' gehoorzaamheid door geloof op rekening dier ziel komt; en in die **gemeenschap** ontvangt zulk eene die nieuwe natuur, waardoor zij uitgestrekt wordt naar dien heiligen weg van Gods geboden. Dit wordt dan haar pogen en wandel, vermits Gods beeld, waarvan de geboden het afdruksel zijn, aanvankelijk in haar is hersteld; hiertoe schuilt zulk eene ziel In Christus, en trekt uit Hem gedurig kracht door het geloof, tot meerder **gelijkvormigheid** aan dat beeld.

b. Het wordt een weg genoemd, omdat **gelijk** in het natuurlijke, zoo ook hier, een onkundige hem niet kan vinden, evenals men tot eenen weg, dien men nooit gegaan heeft, een wegwijzer noodig heeft; zoo moet Jezus hem aan den mensch wijzen en hem er op leiden.

Ik doe wandelen (zegt de opperste wijsheid, Spreuk. 8: 20) op den weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des rechts. O! Hij moet er in doen treden, want nergens is toch de natuur afkeerder van, dan van dezen weg, en ook is hij doodelijk blind, waarom de Heere belooft, Jes. 42 : 16, Ik zal de blinden leiden in den weg, [dien] zij niet geweten hebben, en in de paden, die zij niet bewandeld hebben.

c. Een weg wordt het genoemd, om zijne rechtheid, voor een, die er op is; o! voor zulkeen is het de gevonden rechte weg; en volgens Ps. 1: 6, is het de weg der rechtvaardigen, dien de Heere kent, in tegenstelling van den weg der goddeloozen, die vergaan zal, en van dien weg, die iemand recht schijnt, volgens Spreuk. 14 : 12, maar welks laatste uitloopt in wegen des doods; en dus is deze weg onderscheiden van paden, die doen dwalen. Ja, zou het geen rechte weg zijn, dien de Vader gelegd heeft in het bloed van zijnen Zoon; de eenvoudigste ziel, die Jezus aan zijne hand heeft, kan hem vinden en veilig bewandelen, ja, een dwaas dwaalt er zelfs niet op, Jes. 35 : 8.

d. Het wordt een weg genoemd, om zijne vermakelijkheid; evenals een weg, dien men vrijwillig verkiest, dat is doorgaans de vermakelijkste, waarop men zich verlustigt. Deze weg van Gods geboden is de keuze der ziel van een kind van God, het bemint Gods wet, en dus heeft het grooten vrede en geen aanstoot, volgens Ps. 119 : 165. David en Paulus zeggen, Ps. 119 : 92 en Rom. 7 : 22, dat in Gods wet al hunne vermaken waren; hierom hebben Gods kinderen zoo gaarne metgezellen, die hen bij de slip grijpen en zeggen: wij zullen met u gaan, omdat wij zien, dat de Heere met u is, Zach. 8: 23.

e. Eindelijk wordt het ook een weg genoemd, om de wisselvalligheden, die er op gevonden worden, van hoogten en laagten, licht en duister, en andere gevaren, evenals in het natuurlijke.

†. Een weg moet bij dag belooopen worden; de' zon moet schijnen of eenig licht van zich geven, anders valt of stoot men zich licht, vermits er dikwijls hoogten en laagten, en gevaren ter zijde zijn, behalve dat ook het vreemd en wild gedierte doorgaans hun gebruik van den nacht maken en men bij nacht ook niet zien kan, waar men is of heengaat. Hierom zegt Paulus, Rom. 13 : 13, Laat ons in den dag eerlijk wandelen, en noemt Gods kinderen, 1 Thess. 5 : 5, Kinderen des daags.

††. Maar die op dezen weg zijn, zijn eigenlijk op een allerveiligsten weg; geene gevaren zijn hier te wachten. Hetgeen de weg gevaarlijk maakt, daarvan ligt de grond in den bewandelaar zelf, die brengt al die steenen en struikelblokken mede, mitsgaders de hoogten en laagten, hoogmoed en moedeloosheid; ook heeft die wandelaar eene neiging bij zich tot struikelen en vallen, en om ter zijde af te wijken. Ja, hij kan niet gaan, veel minder recht gaan, het is al afwijken uit het midden van de sporen der gerechtigheid; ja, de wandelaar heeft bij zich het aas voor het wild gedierte, daarom gaat de brieschende leeuw zoo gedurig rondom en zet zijn kwaad aan en over. Hij kwam

op Jezus ook wel aan, maar **hij** had aan Hem niets; deze veilige en koninklijke weg nu van Gods geboden was **datgeen**, hetwelk **hij** op het oog had.

B. Belangende het voornemen van Davids hart, of de **gelofte**, welke hij met opgewektheid van zijn hart aan den Heere doet; **hij** zegt: ik zal dien weg **loopen**. Hierin slaan wij gade:

a. Wat door dit **loopen** te verstaan **zij**; hierin staat ons te letten:

1. Op hetgeen dit **loopen** niet is, **wat** men er niet voor houden moet, **namelijk**, het is niet

a. Dat men groote stappen met zijne bevattingen en verstand doet, dit kan een mensch hebben en er niet gelukkiger door zijn ; iemand, die wat schrander is, kan op alle dingen (zooals men zegt) met de borst vallen en dus overal door en indringen, en daar heel wat **gemeen** licht **bij** hebben; maar het arme hart blijft ontbloot van het werk van den Geest van Christus, 1 Cor. 13 : 1, 2.

b. Ook is het dat niet, dat men door eene soort van hulp en **gemeene** gaven, welke de Heere, waar **Hij** zijne kerk bouwt, ook **Uitstort**, een **grooten** voortgang en naam maakt, zoodat anderen zich over zulk een persoon verwonderen moeten, waar hij het vandaan haalt; dezulken beschrijft Judas vers 16. O! wie zal zeggen wat het is, dat al wind in die zeilen maakt, daar komen die talen der engelen vandaan, 1 Cor. 13: 1.

c. Ook is het dat niet, dat men door zijne natuurkrachten en redeneringen vele kwaden van binnen overwint en vele zoogenoemde deugden oefent, waardoor iemand naar buiten een groot heilige **gelijkt**, **zulkeen** is een geschilderde **looper**, die van **zijne** plaats niet raakt, een dood beeld, waarbij gij koud wordt; dit **loopen** hebben Heidenen in **vrij** wat **grootere** mate gehad. David, Paulus en andere heiligen hadden den Heere in dien weg noodig, zij waren ontdekt aan hunne onmacht, **zij** hadden Jezus' Geest telkens noodig om in dien weg gezet, geleid en bewaard te worden, en de oprechtheid van het **loopen** en pogen dier groote mannen Gods bleek ook uit hunne innige eri hartelijke klachten voor God en menschen, en dat is zulk een dood werk niet; hoort Paulus eens, Rom. 7 : 23, 24, Ik **gevoel** eene wet in mijne leden, die strijd voert, die mij gevangen houdt. Ik ellendig mensch ! wie zal mij verlossen uit het lichaam **dezes** doods ?

d. **Zoo** is het dan ook niet: dat men **zoo** haastig, **zoo** schielijk en zoo onbedacht voorneemt anders te leven, eene andere levenswijs te gaan houden, ja, het Christendom te volgen, en dat zonder **overrekening** der kosten. O! wat is er eene menigte, die dus in het eerste **eenen** loon schenen **te** doen, die schenen met den Geest te beginnen en het bleef daarbij, of het eindigde op eene gansch **andere wijze**; Paulus vraagt, Gal. 5 : 7, **Gij** liept wel, wie heeft u verhinderd de waarheid **gehoorzaam** te **zijn** ?

e. **Eindelijk**, **zoo** is het **dan** ook niet, dat een Christen somtijds groote optochten krijgt, hetwelk het genadeleven ook wel eigen is, na welke **hij** wederom dezelfde **krachtelooze** is; dit is zeer **onder-**

scheiden van die ingewerkte gezetheid des harten, welke de ziel langs den weg van veel handelen in het verborgen met den Heere, deelachtig wordt, en **bijgevolg** is dit ook van geen duur.

2. Staat ons te **letten** op hetgeen dit **loopen** vooronderstelt; namelijk, het vooronderstelt:

a. Het leven der genade; o vrienden! een **doode** kan niet kruipen, veel minder **loopen**, bijgevolg vooronderstelt het, volgens **Rom. 8 : 2**, door de wet van den Geest des levens in Christus Jezus, vrijgemaakt te zijn van de wet der zonde en des doods, en volgens 2 Cor. 5: 17, een nieuw schepsel geworden te zijn.

b. Vooronderstelt het eenigermate, eene rechte gesteldheid of **verruimtheid** des harten; een zieke, een gewonde of een benauwde van hart, kan niet veel **loopen**, hij mag wat voortkruipen; de opperste Medicijnmeester Jezus, moet de krachten, die vervallen **zijn** door de ongerechtigheid, eerst vernieuwen en de ziel genezen van hare ziekten en wonden, en dan kan **zijloopen**.

c. Het vooronderstelt Ook, heerlijkheid en dierbaarheid te zien in den weg, waarin men zal **loopen**, anders verlaat men zijne andere wegen niet; derhalve moede te zijn van het omzwerfen buiten den Heere en buiten dezen weg, en hartelijken zin in die uitnemende weg gekregen te hebben; waaruit die hartelijke verlangens spruiten om er door den Geest in gezet te worden. David zegt, Ps. 119 : 14, Ik ben vroolijker in den weg uwer getuigenissen, dan over allen **rijkdom**.

d. Het vooronderstelt zijne groote zwakheid in de genade in het oog te hebben en in Christus' sterkte te staan; groote begeerten en groot gevoel van onmacht, **behooren** hier zeer gepast bij elkander.

3. Dus staat ons nu te **letten** op hetgeen dit **loopen** waarlijk is, **namelijk**:

a. Het woord **loopen** geeft zooveel te kennen als eene inwendige drift des harten, waaruit een ijverige voortgang vloeit, zoodat men over alles heenraakt.

b. En dus is het **loopen** in den weg van **Gods** geboden; die ernstige, vaardige, gezette en doorbrekende toeneming der ziel in de genade: door gedurige geloofs-gebruikmaking van Christus, waardoor zij steeds vordert in geestelijke kennis, licht, heiligheid en kracht, zoodat zij over al hare bergen, hinderingen en ergernissen, waarvoor zij te voren stond, met een oog op den Heere Jezus, heen kan, en dat dus baar toenemen voor haar zelve en anderen openbaar wordt. Dit wordt wel genoemd, Ps. 84 : 8, een gaan van deugd tot deugd, van kracht tot kracht: daaronder behoort, van licht tot licht, van geloof tot geloof, of uit 'geloof in het geloof, ook volgens 2 Petr. 1 : 5, een voegen **bij zijn** geloof deugd, en **bij** de deugd kennis, ja ook een vergeten van hetgeen achter. is, en een zich uitstrekken, een jagen naar de volmaaktheid, Fil. 3 : 14. Dit was Davids gestalte veel; zijn hart was brandende naar **gelijkvormigheid** aan Gods beeld en wet, en om zich daarin te verlustigen; ja, het houden van dien was hem **grooten** loon genoeg, Ps. 19 : 12. Het was **zijne** zaligheid, zijne ziel was **ver-**

eenigd met dien weg, en al **zijn** lust, om hoe langer hoe meer zijne pogingen tot daden te brengen.

b. Wat de reden aangaat, waarom deze ijverige voortgang in de heiligmaking, een loopen genoemd wordt, en wel in tegenstelling van zulken, die nauwelijks gaan kunnen, of die niet gaan kunnen, die gedragen moeten worden. O! zoo zijn er die maar kiezen en den weg maar goedkeuren kunnen, wegens zwakheid in de genade of wegens verval hunner kracht door hunne ongerechtigheid, of wegens neergedruktheid van hunne kracht op den weg, gelijk wij van dezen zelfden David lezen, Ps. 102 : 24; zoo op en neder ging het met dien oprechten David. De reden waarom David spreekt van loopen, is hier niet, omdat hij doelt op loopers en loopbanen, waarop Paulus zinspeelt, maar daarom hier een loopen genoemd:

1. Omdat een, die groot verlangen heeft om ergens te zijn, of die een levensgevaar ontgaat, niet zelden loopt, **bij** dien is **grooten ijver**, drift en ernst; hij raakt over alles heen en staat menigmaal verwonderd, bijzonder als hij van achteren ziet, waar hij al over en door geraakt is. O! voor zulk een zijn de geboden niet zwaar, volgens 1 Joh. 5 : 13, **zoolang** zijn geloof, **zijne** hoop en moed niet zakken en het is hem te doen om een gevaar te ontvlieden en om eene stad der heerlijkheid te bereiken; hij aanmerkt geen dood op den weg, maar durft alles wagen. O! waar hij te voren was, was de dood zeker voor **oogen**, en hier op den weg zou hij nog sterven, ingeval de staf der beloften, Ps. 23 : 4, hem niet bracht waar hij wezen moet.

2. Omdat een, die een sterken loop zal doen, **doorgaans** zijne **kleederen** aflegt, die hem in den weg zijn; dus is het ook hier, niets is er nadeeliger voor een, die voortgang zoekt te maken in den weg der heiligmaking, dan die eigen deksels en kleederen van eigen gerechtigheid, en die worden hem daarom **wegwerpelijk**, volgens Jes. 64 : 6.

3. Omdat een, die loopen zal, al **zijne** pakken en lasten aflegt, dus ook hier; met geld, goed, goud en zilver kan men in dien weg niet hard loopen, men bezwijkt er ligt onder. Geld, goud en zilver is zwaar, menigeen blijft er dood onder; hiervandaan dat de rijkste menschen, die ook genade in den grond hebben, juist de verst gevorderdste of sterkst loopende Christenen niet zijn. Paulus zegt, Hebr. 12 : 1, Laat ons dan afleggen allen last, en de zonde, die ons lichtelijk omringt, en ons met lijdzaamheid loopen de loopbaan, die ons is voorgesteld.

4. Omdat een, die ergens heen loopt, onder indrukken van gevaren en wisselvalligheden op den weg, die hem zouden kunnen ontmoeten, zich niet laat ophouden, de avond mocht vallen, ja een loopende ziet vele dingen voorbij, **waar** een ander, die maar zacht gaat, voor blijft staan; zijne **oogen** zijn veel gesloten voor de dingen, die hij voorbij gaat. De strikken der wereld, die anders het hart zouden innemen, rijkdom, staat en eer loopt hij voorbij, want hij heeft en houdt eene andere levenswijs; volgens 2 Cor. 4 : 18, aanmerkt hij niet de dingen, die men ziet, want die zijn tijdelijk, maar die dingen waarnaar hij loopt, die men niet ziet, zijn eeuwig.

5. Eindelijk ook, omdat een, die loopt, **zulken** voortgang maakt, dat ieder, die **oogen** heeft, het kan zien. O! dit is ook geen verborgen werk. Salomo zegt, Spreuk. 4 : 18, dat het pad der rechtvaardigen is **gelijk** een **schijnend licht**, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe; hun toenemen wordt ook voor anderen bijzonder openbaar; dus kan iemand **zoo sterk loopen**, dat **degenen**, 'die **oogen** hebben, zien. kunnen dat zulk een **nabij** de heerlijkheid is.

Dit was nu de zaak waarop David gezet was, en dit ligt in het hart van ieder rechtgesteld kind van God; ik zal doen, ik zal **loopen** den weg uwer geboden, doch ver dat hij dit zou kunnen doen van **zichzelven**, geeft hij zich over in dien weg, op eene allergepastste voorwaarde aan de **zijde Gods**; dus

B. Is de wijze, op welke die man **Gods** deze belofte doet, of dit voornemen neemt, allervoorzichtigt en naar den inhoud van het Evangelie, niet in eigen kracht, maar onder eene allerbetamelijkste voorwaarde, welke hij er geloovig bijvoegt, zeggende: Ik **zal** het doen, namelijk, als **Gij mijn** hart zult verwijd hebben; hierin slaan wij het oog,

A. Op den inhoud van de voorwaarde, dien de profeet aan den Heere voorstelt, namelijk, hij spreekt van het verwijden van zijn hart.

B. Op de voorwaarde zelve, namelijk hij zegt : Ik zal den weg uwer **geboden loopen**, als **Gij mijn** hart zult verwijd hebben.

A. **Bel** angende het eerste, daarin slaan wij gade:

a. Wat wij door het hart te verstaan hebben ; namelijk:

1. In het natuurlijke weten wij allen wat het hart is; het voornaamste deel van des menschen lichaam, waaruit alle **natuurlijke** levensuitgangen zijn, hetwelk (gezond zijnde), den mensch gezond maakt, en hetwelk eng' of beklemd. zijnde, den mensch **onpasselijk** en onbekwaam maakt; dus kan een mensch met een **eng** en 'beklemd hart niet minder doen dan **loopen**, maar het bloed **zijn** behoorlijken loop hebbende, wordt het hart **ruim**, en wordt hij bekwaam tot alles.

2. Dit overgebracht in het geestelijke, zal het hart, waarvan de profeet hier spreekt, zijn de ziel eens **geloovigen, aanvankelijk** levendig gemaakt, met zijne vermogens van verstand aanvankelijk verlicht, voornamelijk van den wil en de genegenheid, en allervoornaamst die binnenste bewegingen van het gemoed, waaruit de liefde voortvloeit, aanvankelijk geheiligd.

a. Dit hart van **Gods** kinderen, is door de kracht van de inwonende zonde, **veeltijds** zeer ongesteld; het is in zijn grond en wortel even boos en ondeugend, even ruim en breed voor de zonde, wereld, en om den god dezer eeuw te dienen, als het hart van een natuurlijk mensch, behalve alleen, dat een geloovige daar van binnen wat tegen heeft, waardoor hij van een natuurlijk mensch onderscheiden is, **zoo** dat al wat buiten God is, dat hart *van **nature inheeft**, volgens Gen. 6 : 5 en 8 : 21, **zoo** is het **gedichtsel** of de hebbelijkheid van de gedachten des menschen, ten allen dage **alleenlijk** boos, van zijne jeugd af; en dus is er geen goed van dat hart te wachten.

b. **Gevolgelyk** is dit booze deel des harten van een kind **Gods** ner-

gens enger, beklemd, benauwder en geslotener in van natuur, dan omtrent den Heere, en het loopen in den weg zijner geboden. O ! het wil, noch kan dien weg heen, het is van binnen en rondom te zeer bezet: en daarom moet de Heere Jezus zelf, de God der geneezing en der geestelijke gezondheid, er zijne hand aan leggen. Hier is de geestelijke ziekte en engheid des harten een bewijs van leven, daar integendeel een onbekeerd mensch niet ziek, maar dood is door de misdaden en zonden, Ef. 2: 1.

b. Derhalve slaan wij nu gade, wat wij door het verwijden van het hart verstaan moeten; hierin staat ons te letten:

1. Op hetgeen dit verwijden van het hart insluit, **namelijk:**

a. Het woord beduidt zooveel als ruimte maken of **ontledigen** van al wat het hart **beëngt** en bezet, als Ps. 4 : 2, In benauwdheid, o God! hebt **Gij mij ruimte** gemaakt!. Ook beduidt het wel openen, overmits niets verwijd kan worden, tenzij er opening komt; het hart van Lydia, Hand. 16 : 14, werd geopend, daar kwam plaats en ruimte in voor Christus.

b. En dus bestaat dit verwijden van het hart.

† In de geestelijke breedte en uitgebreidheid des harten, als wij lezen 1 Kon. 4 : 29, van wijsheid, van verstand en van een **wijd** begrip des harten, door **welke zalving** van den Heilige, zulk een alle dingen weet; hieronder behoort ook **licht** des onderscheids in de gevallen, ook **geestelijke vrijmoedigheid** om zich door genade dapper in **zijne** plichten naar des **Heeren** wil te gedragen, met de vijanden onder de **oogen** te zien. De beloften zijn, Jes. 29 : 24, dat de **dwalenden** van geest tot verstand zullen komen, en dat ontevreden en de leeringen zullen aannemen.

††. Bestaat het in die geestelijke blijdschap en vreugde in den Heere, vloeiende uit het opgaan van des **Heeren licht** en heerlijkheid over de ziel, volgens Jes. 60 : 2, 5, daar lezen wij, als dat is, dan zal uw hart verwijd worden; hierom bidt David, Ps. 51: 10, Doe **mij vreugde** en blijdschap hooren, dat de beenderen zich verheugen, [die] **Gij** verbrijzeld hebt.

†††. Vervolgens bestaat het ook in die volvaardigheid en gewillige overgegevenheid des gemoeds aan den Heere, en zijnen dienst, om voor God te leven. met overgave van **zichzelve**, schade en drek **achting** van al wat buiten God is, vloeiende uit het' gezicht dat God alles alleenwaardig is, en dat de heerlijkheid van **zijn** dienst ongemeen groot is, anders ligt er, volgens Ps. 66 : 11, 12, een enge band om de lendenen van **Gods** volk.

2. Verder staat ons te letten op de **wijze**, hoe God het hart van **zijne** kinderen verwijdt, en op de gestalten die zij dan ondervinden; waarin wij beschouwen:

a. De **wijze**, hoe de Heere dit doet ; namelijk, wij hebben gezegd, dat geestelijke ziekte, engheid en ongesteldheid des harten, leven in eene ziel **vooronderstelt**; dus moet een geloovige, een **geestelijk** levende **zijn**.
†. In zulk een ziek en ongesteld kind van God veroorzaakt de

Heere Jezus, als opperste Medicijnmeester der ziel, gezicht en gevoel van zijne ziekte, en brengt hem' bij de oorzaak, daar het hem voornamelijk scheelt, waar hij het eerst van den Heere is afgeraakt, als bij het verlaten van zijne eerste liefde, **teerheid**, getrouwheid voor God. O! In zulk een naren en droevigen weg kan iemand komen door eene schrede te doen of een weg in te gaan zonder den Heere, waarop dan wel eene zware onttrekking Gods volgt; hierbij leidt de Heere Jezus die ziel, ten einde zij aan Jezus' voeten aan het belijden, uitbreiden en verzwaren van hare zonden, aan het heiligen en rechtvaardigen van God in haar hart, en aan het verfoeien van zichzelfe geraken zou; dit is iets van het los worden, en waardoor het hart al eenigermate verruimd wordt.

††. Ja, de Heere Jezus ontdekt zulk een die dingen, die nu zijn hart bezetten en eng maken, als daar zijn, al die onkuische liefde tot de wereld, inwendige hoogschatting en achting van en voor rijkdom, staat, eer, enz O! als een mensch bij die dingen **geene vreeze Gods** als wacht over zijn hart behoudt, moet hij terug, het moet hem een strik worden; daarbij ook de tegenwoordige kracht der inwonende zonde, en die onoprechtheid des harten in het opbrengen van zondige en vleeschelijke lusten en begeerlijkheden voor God, mitsgaders ook wat het hart nu al in heeft en hoe ver het nu van God is en leeft; ja, de Heere doet die ziel van al die zondige takken en bedorven **stroom**en afdalen tot den gruwelijken wortel en de vergiftige bron, namelijk, het booze beginsel, de booze natuur. In het natuurlijke is het spreekwoord, en hier past het ook, de oorzaak der ongesteldheid of der ziekte ontdekt, is half genezen; daaruit vloeit dan dat hartelijk vragen naar den balsem Gileads en naar den Heelmeester aldaar, Jer. 8 : 22; en dat doet het hart zooals het is, hartelijk voor den Heere Jezus openzetten. Hij wilde zijne hand er maar **aan** leggen; hier wil een recht ontdekte aanhouden en den **Medicijnmeester** niet met halve genezing, of met een woord, of eenige verkwikking verlaten, o! neen, dan kleeft hij Hem aan en wordt **bekommerd** om van Hem af te raken; hij heeft Hem hoe langer hoe noodiger, en dan heeft hij **bijzonderen** zin om over zonden te treuren, want volgens Salomo's woord, Pred. 7 : 3, wordt door de droefheid des **aangezichts** het hart gebeterd.

†††. En onder dat handelen met den Heere, opent de Heere als eene deur **der** hoop in dat dal Achors, ik meen in dat ellendige hart. Hij toont hoe **gruwelijk** alles ook van binnen gesteld is, dat Hij **echter** machtig is dat te veranderen; Hij vertoont zijne bereidwilligheid en algenoezaamheid, **zijn** bloed, hetwelk reinigt van alle zonden; ja, Hij komt zulk eene ziel (die de laagte van het Evangelie heeft) wel eens met zijne liefde voor; o! zegt Hij, Ik wil uwen dood of uw nadeel niet, daar is geen zondaar of zonde **zoo** groot, **geene** kwaal of ongesteldheid **zoo** verouderd en geworteld in mijn volk, of **mijne** genade is nog **grooter**.

††††. Dit beschaamt dan de ziel, dit breekt haar het hart.

§. O! waar menige bittere wegen het nooit hebben kunnen doen, doet het hier liefde. Liefde breekt het harde hart in stukken en doet het wegsmelten in zijne eigene niet-waardigheid en in hooge verwondering. Liefde veroorzaakt hier oprechtheid des harten aan de zijde Gods en tegen de zonde; liefde doet bier Christus en zijnen dienst boven alles kiezen en maakt het hart ruim en wijd; liefde sluit hier het hart, en maakt het eng voor de wereld en de zonde; dan krijgen Gods kinderen teerheid en kommer om tegen den Heere te misdoen, of om weer iets in te nemen, dat zoo schadelijk is. Ja, liefde is het die hier het hart zichzelf doet afgaan en verloochenen, die alles bij den Heere doet inschieten. O! dan zeggen zij met Johannes den Dooper, Joh. 3 : 30, Jezus moet wassen, en ik moet minder worden.

§§. Dus verbinden zij zich opnieuw aan den Heere Jezus, op zijne kosten zich onbepaald aan Hem opdragende, en met hun gansche hart blindelings al zijne wegen kiezende, langs welke Hij hen tot heerlijkheid leiden en hier in den tijd bewaren zal; en dan is het groote bewaarmiddel, om in dien verruimden toestand te blijven, gedurig bevestigd licht te zoeken en te vinden in zijne onmacht, en gedurig te wandelen in vrees, en uit dien grond het dicht bij hun oversten Leidsman te houden.

b. Beschouwen wij nu nog kortelijk eenige gestalten, die zulk eene ziel, wier hart **verwijd** wordt, ondervindt, of waaraan iemand zou kunnen weten, dat hij er wat van heeft; namelijk, dan heeft iemand daarvan wat:

†. Als hij eenig licht krijgt in den weg van verlossing; dit is wat van het oplichten van het juk van de kinnebakken, Hos. 11 : 4. O! dan zegt hij met Job, Job 14 : 14, Ik zal hopen tot mijne verandering komt, en dan wordt hij met Jozef in het licht gezet, en dat uit duisternis, Ps. 105 : 17—22; en dan ziet hij iets van het licht in des Heeren licht, Ps. 36 : 10, waaruit dat ruime overgeven aan den Heere voortvloeit; het bewijs van de waarheid der zaak, of de proef op de som is kleinheid en ootmoed des harten voor den Heere, als David, Ps. 131 : 2, **Zoo ik mijne ziel niet heb gezet en stil gehouden, gelijk een gespeend kind bij zijne moeder! mijne ziel is als een gespeend kind in mij,** Ja, dan is er blijdschap na veel smart; en volgens Ps. 65 : 2, 4, 10, is dan de lofzang in stilheid, de Heere verzoent de overtreding, de rivier Gods is vol waters.

††. Als de grootheid der zonde de ziel niet meer afhoudt van den Heere, maar als die meer drijft naar de fontein, dat is dan eene omwending. David werd tot den Heere gedreven en gedrongen door de grootheid zijner zonde, Ps. 25 : 11. O! die gunstige gedachten van den Heere als een genadige Vader, daaruit vloeit die toegang in het gebed en verruiming en verwijding des harten, Ps. 80 : 4. Dit is genade en vrede te vinden in **Godsoogen**, volgens Gen. 6 : 8; dit zijn die wisselkleederen, **Zach. 3 : 4, 5.** De kerk zegt, Jes. 61 : 10, **Hij heeft mij bekleed met, de kleederen des heils; den mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan.**

†††. Ook als het geloof en de hoop op God vermeerderd wordt, en aanwast tegen de waarschijnlijkheid, die zich van buiten opdoet, als zij al hunne wegen in het geestelijke en in het tijdelijke zoo aan den Heere kunnen toebetrouwen, als Ps. 73: 23-26. Gij hebt mijne rechterhand gevat, -Gij zult mij' lelden door uwen raad; dit geeft moed en hart om het werk en den loop met verruiming te hervatten; dan zegt David, Ps. 18: 30, Ik loop met mijnen God door eene bende en spring met Hem over eenen muur.

††††. Ook als de ziel zoo vervuld wordt, om van Gods wegen te kunnen spreken, dan vermelden zij de heerlijkheden en de heerlijke gelegenheden van Jezus' koninkrijk, en dan spreken zij zijne mogendheden uit, Ps. 145, en dan wordt, volgens 45: 2, de tong wel eens als de pen van eenen vaardigen schrijver, zoodat zij wel eens met Elizabeth moeten zeggen, Luk. 1: 43, Vanwaar komt mij dit?

†††††. Als zij ook zoo onbepaald achter Jezus komen kan, en Hem zo0 aannemen met al zijne wegen, waardoor Hij haar tot haren dood toe leiden wil; als zij zoo gewillig kruis en verdrukking opnemen kan om Jezus daarmede te volgen; en als zij dus door allen tegenstand heenbreekt, er valle ook wat er valle; zulkeen houdt zijn loop, en kan volgens Mark. 10: 29, gemakkelijk vader en moeder verlaten, en er alles aan geven.

††††††. Eindelijk ook als de ziel den Heere zoo ruim trouw kan zweren, als David, Ps. 119 : 106. O! dat is met een voornemen des harten bij den Heere te blijven, Hand. 11: 23. Dit alles is wat van het verwijderen van het hart, maar dit alles heeft zijne trappen; de een heeft meer' ruimte en troost van hetgeen hij geniet, en een ander is meer aan duisterheid en bestrijdingen onderworpen, die hem wel eens zeer bevreesd maken over de oprechtheid van zijn werk; sommigen zijn hier zeer ongelijk in hunne gestalten, als David, Ps. 42 : 2; dan schreeuwt hij eens tot God van vrees, en in dienzelfden Psalm, vs. 12, spreekt hij die ruime en geroedigde taal tot zichzelf: Wat buigt gij u neder, o mijne ziel! en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezichts en mijn God. Ja, eenige weinigen bestaan als Heman, Ps. 88, die al hunne dagen als doodbrakende, zijn. Gods vervaarnissen dragen en twijfelmoedig zijn. O! het komt alleen maar aan op de waarheid, en niet op de maat en trap der zaak; volgens Ps. 97 : 11 is het licht gezaaid voor den rechtvaardige, namelijk, het zaad van licht, de grond van ruimte en vreugde ligt in hun hart; doch het zaad kan lang liggen rotten in de aarde eer het opgaat; maar is het gezaaid, het zal toch eens uitspruiten.

B. Belangende nu de voorwaarde zelve, de profeet zegt: Ik zal den weg uwer geboden loopen, als Gij mijn hart zult verwijd hebben.

a. Dit drukt vooreerst uit, de voorzichtige en Evangelische handelwijze des profeten, dit is wat anders dan voornemens in eigene kracht, en waarvan niet komt. Zietdaar dan de Evangelische wijze van handelen door den Geest geleerd; hij zegt hiermede:

1. Ziedaar, Heere! in mij woont geen goed, in mij is **geene** kracht, en evenwel heb ik **grooten** lust in uwe geboden, als Ps. 112 : 1; en dat is immers van U?.

2. Ja, zie daar is uw welgeordineerd verbond, waaronder **Gij** mij gebracht hebt: op kosten van U heb ik **mij**, zoo ellendig ik was en **Gij** wist, dat ik dit was, daarin gelaten; en **Gij** hebt mij beloofd, dat **Gij** uwe hand aan mijne hand houden en niet toelaten zoudt, **dat** ik van achter U afweek, en dat **Gij** uwe wet in mijn binnenste zoudt inschrijven, volgens Jer. 31 : 33.

3. Derhalve hang ik daarop nu geloovig af van U, als den getrouwen verbonds-God, al uwe beloften zult Gij, ja en amen maken, U tot heerlijkheid; dus verwacht ik de bede, **die** ik van U bid, omdat **zij** door 'den Geest in uw hart gelegd en naar uwen wil is, **namelijk**, uwe hand aan mijn hart, dan zal ik den weg uwer geboden loopen. Dus wil God Zich van zijn volk laten binden met de touwen van zijne beloften, die Hij zelf hun in de hand geeft; mochten **wij** dit ook **leeren**!

b. Ten tweede, deze handelwijze vervat in zich de kracht of de beoefening en overdrukking van verscheidene eeuwige waarheden in het hart; **namelijk**, eene ziel, die **zoo** met den Heere werkt, erkent hiermede :

1. Dat God **onafhankelijk** Souverein is, en de alleen volstreckte oorzaak van alles goeds, benevens hare eigene, volstreckte **afhankelijkheid** van den Heere, en dat het verderf uit haar is en niet van God. Dus verhoogt **zij** Gods deugden, en drukt de kracht van de inwonende zonde in haar hart uit, en hare vrees deswegens, dat zij het in haren **loop** niet zal uithouden, dat zij, open ligt voor zware vallen, voor verstuiken van den voet des **geloofs**, voor engheid en **kortademigheid** des harten ; als **zij** haar hart, 'hoe **eng** het is, zoo voor God open zet en den' Heere 'het **verwijden** toekent, dan

2. Erkent **zij** hiermede, dat **zij** zelf eene tweede oorzaak is, namelijk, eene **afhankelijke** oorzaak van hare daden, alsmede hare oneindige verplichting van alle volstreckte gehoorzaamheid aan den Heere, 'Uit kracht van Gods onafhankelijke,' Volstreckte heerschappij, over haar, en uit kracht van hare eigene volstreckte afhankelijkheid, en dat **zij** een schepsel is ; dit ligt hierin opgesloten, ik zal **loopen**, als Gij dat doet.

3. Erkent **zij** hare nieuwe natuur, het **genadeleven**, dat God in haar hart had gelegd, **zoals** het een **bewijs** in haar was Van hare gemeenschap met God in den Messias ; **zij** was eene verlost des **Heeren**, en **daarop** moest de dankbaarheid volgen, het willen **loopen** in den **weg** van Gods geboden, of haar vereenigingswerk zou niet oprecht zijn. Ziet hieruit de Schriftmatigheid van onzen Catechistnus: is iemand verlost, het gevolg is overgeven van **zichzelven** en alles buiten hem aan God, en voor God te willen leven; ik zal dien **weg** **loopen**.

4. Erk'ent **zij** haar **oogenblikkelijk** gevaar, en dat **zij** dus gedurig eene hand aan haar te houden, **noodig** heeft: alsof **zij** zeide: ik zal **loopen**, ja, ik zal **zoo** lang **loopen** in Uwen **weg**, als **Gij** U in genade

aan mijn hart uitlaat, en als Gij niet toelaat, dat de zonde over mij heersche, of dat mijn hart met andere dingen van wereldliefde bezet en beëngd wordt. O! als dat zoo ware, zou het met mijn loop gedaan zijn, die zou ophouden, derhalve zoo lang en niet langer, zal ik loopen den weg uwer geboden, als Gij mijn hart zult verwijd hebben.

5. Eindelijk en ten laatste erkent eene ziel met deze handelwijze ook de vastheid en onveranderlijkheid van haren genadestaat. Zij zegt hiermede: o! hangt het loopen af van U, die het hart verwijden moet, en hebt GijU voor eeuwig aan mij verbonden, om dat te doen, toen ik mij op uwe kosten voor eeuwig aan uwen dienst overgaf? Wel, dan kan het niet missen; o! dan is mijn staat, mijn weg en mijn loopen gevestigd in de onveranderlijke getrouwheid en in de kracht van uw naam Jehova; want het is hier geen hachelijk zeggen van David: als Gij dat aan mij doet, zal ik dat doen, en als Gij het niet doet, ik ook niet. O neen! maar als Gij dat doet, geeft te kennen de zekerheid en geloofsvastigheid van den profeet op het eeuwig zoutverbond, volgens Jes. 54: 10, dat bergen wijken en heuvelen wankelen mogen, maar dat Gods goedertierenheid van hem niet zal wijken, noch het verbond zijns vredes zal wankelen, vermits Hij, de onveranderlijke Ontfermer, het gesproken heeft.

TOEPASSING.

Ziedaar, vrienden, het leven van eens Christens ziel op den grond van zijn hart u voorgesteld, en dit is het, dat Gods volk in het oog heeft, als zij zich op Jezus' kosten in het verbond der genade inlaten en het naar de bondteekenen wenden, of zij uit kracht van Gods eigene instelling daar een staf mochten verkrijgen, om te moediger dien weg te loopen, ik meen het woord der belofte en eenige verzegelde genade daarvan.

A. Weet gij nu daarvan, onbekeerde mensch, en die het brood der kinderen echter ongerechtigd roof?

a. Ik zeg: weet gij daarvan en ligt dat in uw hart, met David? Ik zal den weg uwer geboden loopen, als Gij mijn hart verwijd zult hebben. Ja, weet gij daarvan, en is dit uwe handelwijze en uw oog-wit als gij aan het Avondmaal gaat?

1. O ongelukkige mensch! gij weet wel van onkunde en onwetendheid, van zorgeloosheid en van slapen te midden van het uiterst zielsgevaar. God zal volgens 2 Thess. 1: 8, 9, met vlammend vuur wraak doen over degenen, die Hem niet kennen en het Evangelie ongehoorzaam zijn, en gij zult tot straf lijden het eeuwig verderf van het *aangezicht des Heeren. Ja, de Beere dreigt een wee, volgens Amos 6: 1, over den geruste te Zion en over dien zekere op den berg van Samaria. O mensch! gij eet en drinkt uzelf een oordeel, gij eet en drinkt u hoe langer hoe blinder, verharder en stijver op uwen droesem.

2. Ja, gij weet wel een verwijd hart te hebben in de zonde en wereld, van te loopen in het kwade, en u te verheugen in de verkeerdheden van anderen, van vroolijk te zijn in de zonden en bij zondaars, en van de dingen der wereld wijd uit' te zetten. De goddeloozen, zegt mijn God, hebben geen vrede, Jes. 57 : 21. O! voor die de aarde en het aardsche zoeken, worden des duivels strikken gespannen, en volgens 1 Tim. 6 : 9 vallen zij in verzoeking en van den eenen strik in den anderen, tot zij in verderf en ondergang zinken, tot zij, in de buitenste duisternis vallen.

3. Ja, burgerlijke en uitwendig eerlijke en godsdienstige menschen, gij weet wel van hoog te zitten op uw doen en plichten, en daarop den hemel te verwachten. O! zult gij dan nooit eens zien, dat gij eene almachtige hand mist, die u aanzetten moet tegen de vijandschap en den afkeer uws harten, in den weg van Gods geboden, die u daartoe moet levend maken en met Christus vereenigen, en dat gij een oversten Leidsman mist? O mensch ! uw weg, volgens Salomo's woord, Spr. 14: 12, schijnt u nu recht toe, maar de uitkomst van dien zal zijn wegen des doods.

4. Eindelijk, mensch buiten Jezus staande, hoeveel gij ook door gemeen licht moogt hebben, gij zult wel weten en bewust zijn, dat uw hart niet wijd maar wel eng is, omtrent het wezen van het genadewerk' in het hart, omtrent Gods zaak, het werk der wedergeboorte en der vereeniging met Jezus, en omtrent Gods volk. Gij weet immers waar gij leeft, en bij wien uw hart en mond het meest vervuld zijn : of bij de wereld, of bij mond-christenen, of bij Gods teerste en beste volk. O ! dezulken zuchten nooit om een verwijd hart.

b. O mensch! die niet weet, wat het is een verwijd hart te hebben, om in den weg van Gods geboden te loopen, en die nog op den weg der zondaren staat, volgens Ps. 1 : 1, en sommigen in het gestoelte der spotters zitten, en dus loopt op den weg der hel.

1. Wat heht gij te wachten, wordt gij niet op uw en gestuit? Hoe komt gij nog aan het einde van den weg naar den hemel? Gij zult wel aan het einde van uw weg komen; maar wat zal het einde van uw weg zijn? Immers eeuwige schrik, eeuwig naberouw en wanhoop.

2. Wat zult gij in te brengen hebben, als gij den Heere Jezus a ! uw Rechter op de wolken zien zult? en als Hij tot u zeggen zal: Ik heb u op mijn weg zoeken te vergaderen, maar gij hebt niet gewild; gaat nu weg, gij werkers der ongerechtigheid, Ik heb u nooit voor de mijnen gekend. Wij lezen, Spr. 1: 24-26, Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; mijne hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; en hebt al mijnen raad verworpen en mijne bestraffing niet gewild : Zoo zal Ik ook in ulieder verderf lachen: Ik zal spotten, wanneer uwe vreeze komt. O mensch! bedenk deze dingen tot uwe zaligheid, en roep op uwe wijze tot den Heere; God moet uw licht en zijnen Geest geven.

B. Begeerige of zoekende zielen, en die nog buiten Jezus in het wetwerk omzwerft, leert uit deze woorden:

a. Dat gij nooit terecht zult komen bij en door uzelf, dat gij daar zult moeten sterven.

1. O! gij loopt ook, de een wat harder dan de ander, maar gij loopt in de wet, in doen en plichten, in het afbreken van zondige daden en takken; sommigen zien wel voor hunne oogen, dat zij in dien weg niet vorderen, want het kwaad groeit weer aan, gelijk'een boom, die den wortel behoudt, weer uitspruit, en hoe meer takken afgehouden, hoe sterker dikwijls, en echter is en blijft het hart hoog in het eigen- en wetwerk.

2. Ziet hieruit, hoe zwaar het zijn moet voor eene ziel, die onder de banden van het verbroken werkverbond gebonden ligt, dat zij den Evangelieweg vindt. Dat is eenvoudig de Evangelieweg:

a. Niet zichzelf eerst wat beter te maken en op te pronken met zijne eigene voddens; niet eerst eene rechte walging van zichzelf te willen hebben, eer men het naar Jezuswendt.

b. Maar zoo arm als' men is, naar Jezus te gaan; zijn hart, zoo blind, zondig, verkeerd en verhard als het is, ja, hoe erger hoe meer noodzaak het aan Jezus' voeten te brengen, daar moet het hart veranderd worden. Wij lezen, Ezech. 36 : 25, dat de Heere belooft: Ik zal rein water op u sprengen en gij zult rein worden; en vs. 31, Dan zult gij gedenken aan uwe booze wegen en aan uwe handelinge, die niet goed waren; ja, dan zult gij eene walging van uzelf hebben. Liefde in het hart veroorzaakt eerst de rechte gesteldheid omtrent de zonde, en die verandert het alles van binnen.

b. Nog moet ik zeggen tot waarschuwing voor u, die het weleens zeer benauwd hebt: O! zegt toch nooit in uwe moedeloosheid: och! dat ik een onredelijk dier ware, dan was lichaam dood, alles dood. O, neen! het is eenig licht. als God iemand de scheiding doet zien. die er van nature tusschen den Heere en zijne ziel is; gij weet niet; wat een oneindig voorrecht het is, dat gij een redelijk mensch zijt, en bijzonder nu gij onder het Evangelielicht geboren zijt; wel vrienden, van uwe geboorte af, van dat gij uwe oogen geopend hebt in de wereld, heeft de Heere zijn Evangelielicht ook over u doen opgaan, en heeft God u zelfs tot bekeering geroepen; en gij weet niet, wat de Heere al meer tot dat einde aan u ten koste gelegd heeft; en daarbij, al zijt gij nog zoo ellendig en verloren, als gij het maar ziet en gelooft, wil God u zoo gaarne helpen, en zoo is er bij Jezus redding en verberging voor u te verkrijgen; gij behoeft niet verloren te gaan.

c. Roept derhalve veel, dat de Geest van Christus u dien Evangelieweg leeren, en dat Jezus' Vader u trekken moge. Wij lezen, Rom. 8 : 14, dat zoo velen door den Geest Gods geleid worden, alleen kinderen Gods zijn; en Joh. 6: 44, dat niemand tot Christus, in wiens handen die Geest is, komen kan, tenzij de Vader hem trekke en het hem van boven leere; ieder moet toch eenen loop doen door de wet, tot hij zoo zijn hoofd stoot, dat hij gewond naar Christus moet, Die het einder wet is tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft.

Denkt toch veel aan Israël, hoe zij het aan dien wettischen berg Sinai verdierven, zoodat zij veertig jaren omzwerven moesten; ja, denkt ook, dat men met Israël uit Egypte, uit de grove wereld, uitgaan, en voor men in Kanaän komt, onderweg sterven kan. O! dit moest veel doen roepen.

C. Gij kinderen van God!

a. Leert uit deze woorden, wat wel de voorname oorzaak is, dat er niet meer godvruchtige voornemens in het hart opkomen, en dat als de ziel al eens eenen loop schijnt te doen, zij zoo spoedig gestremd wordt. Dit is voornamelijk een eng hart te hebben omtrent den Heere, en daarvan is wederom oorzaak, behalve de duisterheid en bestrijding, de wettischheid en bijzonder de kracht van het ongehoof, dat zeer beëngt. Zoo is eene voorname oorzaak:

1. Zondige eigen- en zelfliefd; dat men zooveel zwaarte en pakken van andere dingen overneemt; dit behoort tot het aanmerken van de dingen, die men ziet, en ieder weet, dat men met zware pakken niet kan loopen, dat men die kwijt dient te zijn om niet verhinderd te worden.

2. Veel is ook de oorzaak de vleeschelijkheid des harten, inwendige hoogschatting van de wereld en hare genoegens, van staat, eer, achtting, rijkdom enz.; deze dingen hinderen zeer en trekken af. Er wordt aangemerkt, dat zij weleens gouden appels voor de loopers in de loopbanen wierpen, ten einde zij daarin zin mochten krijgen en ophouden, terwijl anderen, die in hun loop bleven, de kroon bekomen zouden. Het al te ruim in het tijdelijke te willen hebben, verdonkert de ziel; waar tijdelijke dingen heerlijk worden van binnen, daar moet God wijken, want in Gods oogen zijn zij zoo heerlijk niet.

b. Gij weet, kinderen van God, wat de weg is tot verwijding van het hart, namelijk, zooals de ziel maar is, aan Jezus' voeten te komen, ten einde 'Hij zijne hand daaraan legge en het hart verwijde; dit wist David ook, daarom zegt hij: als Gij mijn hart zult verwijden hebben. En wat kunt gij geene pleitredenen gebruiken, daar de Heere zelf lust heeft, dat uw hart wijd voor Hem is; ja, daar de Heere zulke groote en algemeene beloften aan zijn volk gedaan heeft, gelijk Ys. 92: 14, dat het die in het huis des Heeren geplant zijn, gegeven zou worden te groeien; Spreuk. 4: 18, dat het pad der rechtvaardigen zijn zoude een schijnend licht, voortgaande en lichte tot den vollen dag toe; en Paulus vermaant, Hebr. 12: 1, 2, Dewijl wij dan zulk eene wolk van getuigen rondom ons hebben, laat ons dan afleggen allen last, en de zonde, die ons lichtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid loopen de loopbaan, die ons is voorgesteld; ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus. Ja, wilt gij groote beloften lezen, die God doet aan zielen die Hem vreezen, en die groten lust hebben in zijne geboden, leest maar den geheelen 112^{den} Psalm.

c. Derhalve, volk des Heeren! tot uwen opwekkenden aandrang- om voor God te leven, en om in den weg zijner geboden te loopen, om

in den weg van zelfverloochening vordering te maken, ja, om met het hart te kunnen zeggen: zend maar, Heere! wat Gij wilt, ons hart heeft altijd stilte, onze ziel eeuwigen vrede. **O!** laat dit u dringen :

1. Overweeg maar eens uwen grondstaat, wat God aan u gedaan heeft ; als de Heere eens iemand inleidt in zijnen vorigen diepen ellendestaat, en in zijnen tegenwoordigen heerlijken grondstaat, o ! wat veroorzaakt dat van binnen? Ik spreek alleen van den grondstaat vroeger en nu, en ik spreek niet hoe de ziel het op haren weg al gemaakt heeft. Daar de ellendestaat te zien op zichzelf bij de heiligheid en rechtvaardigheid Gods genoegzaam is, om den mensch te verteren als eenen stoppel door het vuur, en daar de overgang in Christus tot de gemeenschap Gods op zichzelf zulke verwondering medebrengt, die ook geen sterveling zonder ondersteuning zou kunnen dragen, ja, als gij nu het eene eens tegen het andere overstelt, en gij krijgt daar wat licht bij, o! wat hooge en eeuwige verbazing, verwondering en verliezing van uzelf in God en in zijne hooge deugden, en wat verlangen naar heiligheid, ja, naar volmaaktheid zou zulks van binnen veroorzaken ; en voeg daar eens bij, dat de grond van al dat heil voor u al gelegd is in de onbevattelijke eeuwigheid.

a. De Vader heeft op u gezien in de volstreckte eeuwigheid, en u voor de zijnen gekend, niettegenstaande Hij wist, wie gij waart, en hoe slecht gij het maken zoudt.

b. De Zoon heeft op u gezien van eeuwigheid, als Hij het opnam om voor zulk een goddeloos een Middelaar te worden. **O!** Jezus zag u, toen Hij mensch werd, en in zijn gansche leven en gedrag en in al zijn loopen in den weg van zijns Vaders geboden; ja nog nader: Hij zag u en de benauwdheid uws harten voor God, voornamelijk in zijn zielelijden, als Hij op zijn aangezicht lag en als Hij droevig en zeer benauwd en beangstigd was, toen voelde en droeg Jezus de schuld uwer zonden ; ook zag Jezus u van het kruis, o! elk van u stond voor zijne oogen als een eenig man, en bijzonder als Hij den geest gaf en uitriep: het is volbracht! Dat was in zijn hart voor u.

c. De Heilige Geest heeft van eeuwigheid op u gezien, en dat om zulk een goddeloos monster tot zaligheid te bewerken, om u op zijnen tijd, volgens Joh. 16 :8, te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel, en u tot Jezus en onder den verbondsband te brengen. **O!** het is alles liefde zonder einde of paal; het is alles, ja, in alles is hier eene eeuwigheid, en al die eeuwige wegen heeft de Heere in het Avondmaal nu weêr opnieuw aan uwe ziel verzegeld.

2. Derhalve, volk van God! o, wat moesten deze dingen uwe ziel niet dringen, om uwen loop in den weg van Gods geboden te hervatten, als oordeelende, volgens 2 Cor. 5 : 15, dat gij niet meer uzelf dient te leven, maar Dien, Die voor u gestorven en opgewekt is ; en daarom:

a. Weest niet al te zeer gebogen en verslagen over uw ellendig hart; het is ook des Heeren weg met zijn volk, hen nederig te houden, door hun de plagen huns harten te doen gevoelen; zegt liever: ik wil en zal des Heeren gramschap dragen, Micha 7 : 9.

b. Zoekt ook hart en oog te houden op de **onveranderlijkheid Gods**; Hij die u eerst aansloeg en u onder de beloften bracht, zal het ook doen, en voor u uitvoeren en voleindigen.

c. 'Waakt maar tegen die dingen, die meest oorzaken zijn, dat gij uwe verwijde gestalten kwijt raakt.

d. Houdt u ook aan die middelen, die de Heere beloofd heeft te zullen zegenen, en gaat veel om met zulke Christenen, die nog het meest kracht hebben om in den nederigen **Evangelieweg** te wandelen.

e. **Eindelijk** en ten laatste, **bovenal** houdt u toch dicht bij den Heere Jezus, als uw en oversten Leidsman en **Opziener** over uwe ziel in dezen uw en weg. O, vrienden! hoe vuil gij nu ook zijt, Hij zal u eens uitvoeren en u eens stellen voor **zijnen** Vader zonder de minste vlek of rimpel, om eeuwig te wandelen in lange witte kleederen in den vlekkeloozen hemel, halleluja. Amen !

DE GROOTE HEILBELOFTE GODS AAN ZIJN ELLENDIG VOLK, VAN HEN TE ZULLEN GENEZEN.

OF

Eene verhandeling over Jeremia 33 : 6.

Zie, Ik zal hen de gezondheid en de genezing doen
rijzen, en zal henlieden genezen. **JER. 33 : 6.**

A. **D**E man Gods, Jeremia, niet geloopt maar uitgestooten in 's Heeren wijngaard, heeft geprofeteerd onder gansch Israël, volgens Jer. 2: 4, vermits na de verovering van Samaria, en dus na de wegvoering der tien stammen naar Assyrië, de overgeblevenen zich gevoegd hadden onder Juda en naar Jeruzalem waren gevlucht, volgens 2 Kron. 35 : 17, 18, die daarna met Juda naar Babel gevankelijk zijn weggevoerd.

a. Men kan narekenen dat hij, aldaar omtrent tweeëntwintig jaren een zeer getrouwe getuige Gods is geweest. Hij begon te profeteeren onder den koning Josia, wanneer in achttien volle jaren het wetboek niet was te vinden, in die droevige gesteldheid van de kerk, volgens 2 Kron. 34 : 14, en dus heeft hij geprofeteerd ten deele onder Josia negentien jaren, 2 Kon. 12 : 1, vergeleken met Jer. 1 : 2. Daarna onder Joahas drie maanden, 2 Kon. 23 : 31, en vervolgens onder Jojakim elf jaren, 2 Kon. 23 : 36. Daarna onder Jojachim drie maanden, 2 Kon. 24 : 8, en toen ten deele nog onder Zedekia elf jaren, 2 Kon. 25 : 2, vergeleken met Jer. 1 : 3, alle koningen van Juda, tot den tijd van hunlieder wegvoering naar Babel ; waarna uit ongewijde schrijvers blijkt, dat hij nog vier jaren geprofeteerd heeft in Egypte, en dat hij in deszelfs verwoesting door steeniging is omgekomen ; gelijk Tertullianus meent, dat Jeremia een is geweest van die, waarvan men leest, Hebr. 11: 37, die gesteenigd zijn geworden.

b. De zaken, waarmede deze man Gods zwanger ging, behelsden:

1. Oordeelen Gods, die Juda's en Israëls overgeblevenen, mitsgaders hunne nageslachten, wegens hunne zonden te wachten hadden; in het bijzonder hunne wegvoering naar Babel door Nebukadnezar, en hunne eilenden, die hen in dit land der Chaldeën zeventig jaren drukken zouden.
2. Ook ging hij zwanger met goede gronden voor hunne redding

uit Babel en voor de verlossing hunner nageslachten tot aan het einde der wereld, uit allerlei gevangenissen door Vorst Messias, den Heere hunne gerechtigheid, Jer. 23 : 6.

3. Doch het ging dien man Gods als vele van Gods getrouwe knechten. Omdat hij tot Juda en Jeruzalem de waarheid sprak, en hunne zonden ontdekte en kwaad profeteerde, namelijk: de verwoesting van Jeruzalem en dat zij naar Babel door de Chaldeën **gevangelijk** zouden worden weggevoerd, zoo werd die getrouwe knecht Gods door den koning Zedekia in de gevangenis geworpen, volgens Jer. 32 : 2; doch dit verhinderde dien man Gods niet, om echter zijnen last uit te voeren; ook verliet de Heere hem in die omstandigheden niet, maar God gaf hem daar indrukken van zaken, en gaf hem te spreken; gelijk volgens hoofdstuk 33 : 1, in dit gevangenhuis ten tweede maal Gods Woord tot hem nederkwam. O! banden, verdrukkingen en gevangenissen waren hier als olie in het vuur.

B. Dus om iets kortelijk van den samenhang onzer woorden te zeggen, zoo scheidt dit hfdst. van zelf zich in twee hoofddeelen; wij zien :

a. Hier eenige omstandigheden, dienende tot voorbereiding van den profeet; eene gevangenis, en een allerbenauwdste **tijd** was hier de gepaste plaats en tijd, dat de Heere den profeet **verschijnt** en hem licht geeft in den algemeenen toestand, **gelijk** God veeltijds gewoon is zijn volk en knechten te bewaren, om in zulke tijden op te komen en nuttig te zijn; de Heere biedt Zich aan den profeet aan, **hij** zou het maar naar Hem wenden; groote en vaste dingen, die **hij** niet wist, zou God hem bekend maken, **namelijk**: heerlijke reddingen en verlossingen uit zware ellenden, die nog over den algemeenen toestand des volks stonden te 'komen, en dat naar dien eeuwigen en vasten raad Gods, in de drie eerste verzen.

b. De **voorzegging** van den profeet **zelven**, van vs. 4 tot het einde des hoofdstuks. De profeet voorzegt:

1. Wat zware verwoesting en ellenden de God Israëls over de huizen der stad en over de huizen der koningen van Jnda in zijnen toorn en in zijne grimmigheid zoude brengen, ter **oorzake** van hunne boosheid, **waarom** de Heere zijn aangezicht van die stad verborgen had, vers 4, 5.

2. Daarop voorzegt de profeet in dien benauwdten **tijd**, hunlieder herstelling en verlossing ; wordende misschien daarlangs verder ingeleid in de hooge wegen Gods met de nakomelingschap en in hunne redding en verlossing door Vorst Messias, hunnen eeuwigen Koning, vs. 6 tot het einde des hoofdstuks ; dit doet de profeet in diervoege:

a. Dat hij handelt van de verlossing en herstelling Israëls, vs. 6 tot 13 ingesloten.

b. En dan van den Verlosser en Hersteller Israëls, den Messias, die spruite der gerechtigheid, ja, de Heere hunne gerechtigheid, die het heil **zoude** aanbrengen van hunne verlossing en voor de redding hunner nageslachten, tot aan het einde der wereld, vs. 14 tot aan het einde des hoofdstuks.

a. **Betreffende** de verlossing en herstelling Israëls, vs. 6-13 ingesloten, dit behandelt de profeet aldus:

†. Dat hij uitgebreid van Israëls verlossing en herstelling spreekt, vs. 6—9 ingesloten.

††. En dan, van deszelfs gevolgen, vs. 10-13 ingesloten.

Nopens de uitgebreide taal des profeets van Israëls verlossing en herstelling, vs. 6—9 ingesloten. Dit stelt hij voor:

†††. Op eene figuurlijke wijze, vs. 6, het eerste gedeelte.

††††. En dan op eene eigenlijke wijze, van het laatste lid van vs. 6-9 ingesloten. Namelijk, de profeet voorzegt en belooft uit 's Heeren naam:

§. Israëls verlossing en hunne herstelling in het vervolg, vs. 6, het laatste gedeelte, en vs. 7.

§§. De grond daarvan, namelijk, de vergeving en reiniging hunner zonden, als de oorzaken dier plagen, vs. 8.

§§§. En dan eindelijk de uitwerking, die dit hebben zou naar buiten, zelfs bij vreemde volkeren, tot Gods heerlijkheid, vs. 9.

Dus is de voorzegging van Israëls verlossing 'en herstelling op eene figuurlijke wijze beloofd in het eerste lid van vs. 6, onze tegenwoordige stof; och, of ze ons tot genezing mocht dienen! Hierover wenschen wij dezen avond wat te spreken, volgens twee hoofddeelen. Wij behandelen :

A. De voorwerpen dezer belofte, mitsgaders hunne in- en uitwendige gesteldheid, welke hier wordt voorondersteld.

B. Dan de belofte zelve, op eene figuurlijke wijze wordende voorgesteld.

A. Aangaande het eerste; daarin slaan wij het oog:

A. Op de voorwerpen; genoemd, hen, henlieden.

B. Op hunne in- en uitwendige ongesteldheid, hier wordende voorondersteld.

A. Belangende de voorwerpen.

a. Ons is klaar uit den samenhang, dat men door die betrekkelijke woorden hen en henlieden, te verstaan heeft, Juda en Israël, blijkende ook uit het volgende zevende vers.

b. Het is ook klaar, dat Jeremia eigenlijk gesproken heeft tot Juda en Benjamin, mitsgaders tot de overgeblevenen van de tien stammen, die (na de overwinning van Samaria en na de wegvoering van de tien stammen door Salmanassur naar Assyrië) overgebleven waren, en die ten tijde van Josia, onder Juda hunne toevlucht genomen hadden, en bij hen gebleven waren, volgens 2 Kron. 35 : 17, 18, en welke daarna 'met Juda door Nebukadnezar naar Babel gevankelijk zijn weggevoerd; dit waren zijne toehoorders.

B. Belangende nu de in- en uitwendige ongesteldheid dezer voorwerpen, hetwelk hier in den tekst wordt voorondersteld.

a. Op eene verbloemde wijze komt de gansche hoop van Israël en elk Israëliet in het bijzonder, waaronder wij onszelven te bezien hebben, hier voor als een ziek lichaam, waaraan de Heelmeester Israëls te pas komt, om er zijne hand aan te leggen en te houden.

1 Wij zullen hiervan niet veel zeggen, **alzo** zulks hier in den tekst wordt voorondersteld; wij merken kortelijik aan:

a. Dat de oorspronkelijke of grondziekten de zonden zijn, zo erfals dadelijke, waarom zij op veel plaatsen, èn Ps. 38 : 5-15, Jes. 1 : 5, 6, èn de gansche profetie van Jeremia door, stinkende en vervuilde etterbuilen, melaatschheden, wonden, striemen, krankheden, doodelijke plagen en breuken worden genoemd.

b. Alsook dat de gevolgelijke ziekten alle soorten van plagen zijn, die om der zonden wille, over eenen mensch of een volk komen; als, allerlei losgelaten zonden, om vorige zonden; allerlei benauwingen naar ziel of lichaam in zichzelf en de zijnen; het glinsterend zwaard in een land; banden en gevangenis; hongersnooden en pestilentien; allerlei inkortingen van een volk, allerlei verteringen, versmaadheden, vreezen en verschrikkingen; en onder dit alles, het zwaarste oordeel, de uitstorting van eenen geest des diepen slaaps; waarom dezelve op veel plaatsen en inzonderheid Deut. 28 : 58, 59; 29 : 22; Jer. 10 : 19 en 30 : 12, 13, ziekten, booze en gewisse krankheden, doodelijke breuken, smartelijke plagen, ja, gezwollen genoemd worden, waartoe heelpleisters ontbreken.

2. Derhalve zeggen wij nu met een woord, dat alle soorten van zonden onder Israël in zwang waren; waarom de heilige en rechtvaardige hand Gods over hen veroorzaakte allerlei soorten van verschrikkelijke oordelen, die op hen steeds rustten, zoodat het telkens hun zeer bang werd, dat zij schreeuwden uit hunne angsten, volgens Ps. 107. Daarbij waren de tien stammen reeds door Salmanassur weggevoerd naar Assyrië; ja, de profeet zag klaar, en bedreigde in 's Heeren naam, dat Juda en Benjamin en de overgeblevenen des huizes Israëls onder hen, door Nebukadnezar gevankelijk naar Babel zouden worden weggevoerd, en dat hunne ellenden zeer groot zouden worden, zooals uit zijne klaagliederen blijkt; en onder al die getrouwe bedreigingen en vermaningen, om volgende onheilen te voorkomen, waren en bleven zij verstokt, verhard en ongevoelig.

b. Wat dunkt ons dan, dat van zulk een gestel te wachten is? Kan zulk een doodelijk krank lichaam opkomen? Is daar een geneesmiddel voor? Wat zouden wij, toch denken, als God zegt, Jes. 57 : 17, Ik was verolgen over de ongerechtigheid hunner gierigheid, en sloeg hen; Ik verbergde Mij, en was verolgen; evenwel gingen zij afkeerig henen in den weg huns harten. Immers zouden wij denken, het is met dat volk gedaan, de maat is vol, de lankmoedigheid heeft een einde. Maar o! Israëls Heelmeester is een ontfermend God, daar is eene onbevattelijke eeuwigheid in zijne deugden; o! in plaats van den laatsten doodelijken slag, zegt God, vs. 18, Ik zie hunne wegen, en Ik zal hen genezen, en Ik zal hen geleide!, en hun vertroosting en wedergeven, namelijk aan hunne treurigen. Dit nu is de belofte Gods hier ook, waartoe wij overgaan.

B. Aangaande de belofte zelve, op eene figuurlijke wijze wordende voorondersteld, daarin slaan wij het oog:

A. Op den Belover.

B. Op de belofte.

A. Belangende, wie hier de Belover is, zulks getuigt de profeet in het vorige vierde vers, hetwelk tot dit tekstvers mede moet overgebracht worden, zeggende : Want zoo zegt de Heere, de God Israëls.

a. Dus blijkt ons, dat de Belover is de Heere, de God Israëls.

1. De Heere, de Jehova, de Onveranderlijke en Lelfwezige, volgens Exod. 3 : 14, Ik zal zijn, die Ik zijn zal, en die gevolgelijk, onveranderlijk, aan al zijne 'woorden van beloften en bedreigingen het wesen geeft.

2. De God Israëls, de Elohim, de Drieëenige God des eeds en des verbonds, die trouwe houdt in eeuwigheid; dit was de Heere, betrekkelijk gansch Israël, uit kracht van een volksverbond, aan Sinaï's berg, Exod. 19, gesloten, over drieërlei wetten rakende, als redelijke schepselen en als Israëlieten, tot zijnen grond hebbende, opzichtelijk de godzaligen, het genadeverbond met Abraham en zijn zaad blijkbaar opgericht, Gen. 15 : 1, en opzichtelijk alle de onbekeerden, de eischen van het verbroken werkverbond, hetwelk de Heere (als het ware) nooit weer kan oprichten, maar waaruit God echter, en zelfs na deszelfs verbreking, zijn recht van eischen behoudt, handelende dus met dit volk, als Jezus met dien jongeling, Matth. 19. Van de natuur zullen wij thans niet spreken.

3. Hierin is eene bijzondere vastigheid voor een volk, betrekkelijk de beloofde zaken, omdat de Belover is de Jehova, de God Israëls; want volgens Ps. 111 : 5 en Dan. 9 : 4, verbreekt de Heere zijn verbond niet.

b. Dit getuigt nu de profeet onder den volke, zeggende: Want zoo zegt de Heere, de God Israëls.

1. Dit getuigenis van den profeet is gegrond op zijn vorige bevinding. God had tot hem gesproken, vers 3, en hem aanleiding gegeven, dat hij de gedachten Gods over Israël weten kon; de Heere had gezegd: roep tot Mij, Jeremia, en Ik zal u antwoorden, en u bekendmaken groote en vaste dingen, die gij niet weet.

2. En zoo volgt hier terstond op, vers 4: Want zoo zegt de Heere, de God Israëls, waaraan verder de volgende verzen verknocht zijn. Het is hier als Jes. 65 : 24, Eer zij roepen, zal Ik antwoorden. De Heere God komt Jeremia in zijn roepen voor, ziende de goedwilligheid van zijn hart, en openbaart aan hem die groote en vaste dingen, naar dien eeuwigen en vasten raad, waaronder deze vaste belofte in onze woorden, en vervolgens behoort; ja, het was met Jeremia als met Daniël, Dan. 9 : 23, In het begin uwer smeeking, (zegt God door den engel) is het Woord uitgegaan, en Ik ben gekomen om u dat te kennen te geven, want gij zijt een zeer gewenscht man. Gevolgelijk, zoo kon de profeet betuigen, want God had tot hem gesproken.

B. Belangende nu de belofte of hetgeen God gezegd had, dit was: Ziet, Ik zal hen de gezondheid en de genezing doen rijzen, en zal henlieden genezen. De God der gezondheid, die God, die, Exod. 15 : 26,

gezegd had: Ik ben Israëls Heelmeester, spreekt hier: Ziet, Ik zal dat doen.

Ziet, is er woord tot verwekking van opmerking, om indachtig te maken dat er zeldzame, zeer gewichtige, ja onwaarschijnlijke zaken, en van veel inzien voor zullen komen; ook, om in te leiden in de grootheid van den persoon, die spreken zal; bijzonder hier ook tot troost en sterkte, vermits het God zelf zegt. Ja, (gelijk hier) tot verzekering en bevestiging, dat hetgeen de Heere beloofde, waarachtig zou zijn, waarop zij staat konden maken; dus gaan wij over tot de zaak, de belofte zelve, en slaan daarin kortelijk gade:

a. Iets over de kracht der verbloemde spreekwijzen.

1. Vooraf moeten wij ons herinneren, dat, gelijk in Gods Woord de zonden worden genoemd ziekten, etterstinkende wonden, etterbullen enz., en dat allerlei geestelijke en lichamelijke ellenden, plagen, banden en gevangnissen genoemd worden, krankheden, smartelijke en doodelijke breuken en gezwellen, als Jes. 1:5,6; Deut. 29:22; Jer. 10:19 en hfdst 30:12, 13 enz. Dat dus ook het rijzen van de gezondheid, en van de genezing uitdrukt de vergeving van die zonde, volgens Jer. 3:22, een genezen van afkeeringen, gelijk ook de verlossing van zulke plagen, volgens Ps. 30:3, 4, Heere! (zegt David) ik heb tot U geroepen, en Gij hebt mij genezen, Gij hebt mijne ziel uit het graf opgevoerd, Gij hebt mij bij het leven behouden. En ook Jer. 17:14, alsmede hfdst. 30:17, 18, Want Ik zal u de gezondheid doen rijzen, en u van uwe plagen genezen, spreekt de Heere. Ziet, Ik zal de gevangenis der tenten Jakobs wenden, en Mij over hunne woningen ontfermen; en de stad zal herbouwd worden op haren hoop, en het paleis zal liggen naar zijne wijze. Vergelijkt hiermede de verklaring van onzen profeet, in ditzelfde hoofdstuk, in het volgende zevende en achtste vers.

2. Moeten wij weten, dat de spreekwijzen van de gezondheid en de genezing te doen rijzen, ontleend zijn van gevaarlijke wonden, welke eerst het kwaad door oprijzen moeten uitwerpen, wanneer dan de genezing of heeling veroorzaakt wordt door het weder oprijzen of aanwassen van het goede vleesch. Sommigen meenen niet ten onrechte, uit vergelijking met Spreuk. 4:22, dat het woord genezing zopveel kan beteekenen als heelpleisters der opklimming, die het kwaad doen opkomen, vergeleken Jer. 30:13. Of ook medicijnen, en dan is de zin: Ik zal hun de gezondheid doen rijzen door heelpleisters of medicijnen. De Heere zou zijne geneesmiddelen gebruiken om hen gezond te maken.

3. De volgende spreekwijze: en Ik zal henlieden genezen, kan eene herhaling zijn tot vergrooing der zaak; gelijk de woorden verwoesting en verwoesting, Ezech. 35:3, door de Nederlanders bij vergrooing vertaald zijn, verwoesting en schrik. Dus zouden dan deze woorden bij herhaling uitdrukken de grootheid en onwaarschijnlijkheid aan Israëls zijde, en echter de volkomenheid en zekerheid van de genezing aan de zijde Gods. Doch ik weet niet waarom men naar de